

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์ในเชิงกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดทางออกให้กับปัญหา 3 ประการ กล่าวคือ

(1) สิทธิในการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในแง่ของการป้องกันตนเองสามารถนำมาเป็นเหตุผลเพื่อให้เกิดความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในทางปฏิบัติได้หรือไม่

(2) ทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศจะมีบทบาทในการควบคุมและตรวจสอบเพื่อป้องกันกรณีการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในสถานการณ์จริงได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

(3) บทบาทของประเทศไทยในสังคมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุกคามหรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐต่าง ๆ ต้องรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งในประชาคมโลก ควรเป็นไปในทิศทางใด

เพื่อหาทางออกและข้อเสนอแนะให้กับปัญหาดังกล่าว ในช่วงแรก เริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงวิวัฒนาการของอาวุธนิวเคลียร์ตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอนาคต เพื่อชี้ให้เห็นถึงอำนาจอันร้ายแรงที่คงไม่มีอาวุธสงครามใดในปัจจุบันเทียบเท่า ทำให้ต้องมีการควบคุมเพื่อลดการคุกคาม (ซึ่งว่าจะใช้) หรือป้องกันการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ในช่วงที่สอง อธิบายถึงความเป็นมาและเหตุผลในการก่อตั้งทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (IAEA) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศภายใต้การกำกับดูแลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) มีบทบาทอันเชื่อมโยงกับอาวุธนิวเคลียร์ กล่าวคือ ควบคุมดูแลให้รัฐต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์ในเชิงสันติเท่านั้น โดยมีระบบพิทักษ์ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ (IAEA Safeguard) เป็นกลไกในการเข้าไปตรวจสอบในดินแดนของรัฐต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยความยินยอมและการให้ความร่วมมือจากรัฐนั้น ๆ เป็นสำคัญ ในช่วงที่สาม ศึกษาถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์ในมุมมองของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในความเห็นเชิงปรึกษา Legality of the Threat or Use of nuclear weapon ค.ศ. 1996 เพื่อให้ทราบถึงช่องว่างของกฎหมายระหว่างประเทศที่ควรปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะประเด็นที่รัฐอาจอ้างการป้องกันตนเอง (self - defence) เป็นเหตุผลในการตอบโต้ด้วยอาวุธนิวเคลียร์ ในช่วงที่สุดท้าย วิเคราะห์ถึงข้อขัดข้องในทางปฏิบัติของทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศเกี่ยวกับการตรวจสอบโครงการด้านนิวเคลียร์ ดังที่ปรากฏในประเทศอิรัก ประเทศอิหร่าน และประเทศเกาหลีเหนือ ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงระบบพิทักษ์ความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ควรมีสภาพบังคับในเชิงกฎหมายระหว่างประเทศ

ตลอดจนควรส่งเสริมให้รัฐสมาชิกยอมรับความตกลงแบบบูรณาการ (Integrated Safeguard) ซึ่งค่อนข้างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการประสานงานระหว่างระบบภายในของรัฐในการให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบทางนิวเคลียร์ของทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (IAEA Nuclear Inspector) เพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม ช่วยให้การทำรายงานเสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีความถูกต้องและนำมาซึ่งผลตรวจสอบที่แม่นยำ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้การแก้ปัญหาการคุกคามหรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์มีทางออกที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยควรมีการร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear weapons Convention) ขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้อาวุธที่มีความเป็นเอกลักษณ์เช่นนี้มีบรรทัดฐานทางกฎหมายที่ชัดเจน สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุม

ทั้งนี้ ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของการคุกคามหรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์ จะเกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ได้ เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจถึงปัญหาอาวุธนิวเคลียร์ที่โลกกำลังเผชิญในปัจจุบัน รวมถึงการที่รัฐซึ่งครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Weapon States) ต่างตระหนักในการปลดอาวุธนิวเคลียร์ของตน เมื่อนั้น ด้วยความร่วมมือกันระหว่างทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศกับรัฐสมาชิกซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของโลก ย่อมมีเครื่องมือในทางการเมืองระหว่างประเทศที่จะก้าวล่วงเข้าไปตรวจสอบในทุก ๆ รัฐ แม้กระทั่งรัฐที่ไม่ใช่สมาชิกของทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ อันจะป้องกันไม่ให้ประเทศใดในโลกได้ขึ้นชื่อว่า เป็นภัยคุกคามหรือมีอิทธิพลเหนือรัฐอื่น เพราะฉะนั้น การรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของโลก จึงไม่ใช่หน้าที่สำคัญเฉพาะแต่องค์การสหประชาชาติหรือทบวงพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของมนุษยทุกคนที่ต้องตระหนักรับรู้ร่วมกัน ซึ่งช่วงเวลาที่ดีนั้นหากมีอยู่จริง การหาคำตอบให้กับปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของการคุกคามหรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์ คงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป แต่ดูเหมือนจะเป็นไปได้ยากในเวลาอันใกล้นี้ เพราะการแสวงหาซึ่งอำนาจและความเป็นใหญ่ไม่เคยยุติได้ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ